

WOORD VOORAF

De oprichter van het Sociaal Historisch Centrum, Pater Dr. Remigius Dieteren O.F.M., werd begin 1995 tachtig jaar. Meer dan veertig jaar lang diende hij zijn geesteskind als secretaris. Nog altijd leeft hij intens mee met het wel en wee van het instituut.

Het veertigste deel van dit jaarboek zij hem van harte opgedragen. Het bevat vier artikelen en een bibliografie van de jarige. Mede ter ere van Pater Remigius bood Mgr. Dr. J.M. Gijsen, titulair bisschop van Maastricht, de redactie een studie aan onder de titel "Van kerkelijke caritas naar sociale zorg van staatswege", waarin wordt geschetst hoe Mgr. H.J. Kerens (1725-1792), achtereenvolgens bisschop van Roermond, Wiener Neustadt en Sankt Pölten, als adviseur van het Oostenrijkse hof bijdragen leverde aan een toenevende bemoeienis van de keizerlijke regering met sociale zorg, voordien een zuiver religieus-kerkelijke opdracht.

Drs. R.M.M. Bertrand zet uiteen hoe het huishouden in Zuidoost-Limburg in 1796 qua structuur, grootte en samenstelling een afspiegeling was van de economische toestand, waarin zich aldaar in de nadagen van het Ancien Régime landbouw, ambachtelijke nijverheid en dienstverlening bevonden. Zijn gevolgtrekkingen zijn opmerkelijk: hoe meer afhankelijk van het gezinsbedrijf, hoe complexer het huishouden.

Drs. W.J.M.J. Rutten laat in zijn artikel, getiteld "De levensstandaard in Limburg van de Franse tijd tot aan de Eerste Wereldoorlog", zien hoe de toename van de lichaamslengte van Limburgse lotelingen in de tweede helft van de negentiende eeuw meer en meer achter bleef bij die in andere delen van het land. Hij wijt het aan het consumptieniveau, dat in Limburg vooral tijdens de agrarische crisis (1885-1895) merkelijk verslechterde.

Mevrouw Drs. H. van Rheenen beschrijft de deelname van jongens en meisjes aan het lager onderwijs in de beide Limburgen tussen 1846 en 1914. De vergelijking van twee provincies, gelegen in verschillende staten, maakte het haar mogelijk de invloed van overheidsmaatregelen op de onderwijsparticipatie ernstig te nuanceren.

Mevrouw Drs. E.C.M. Fleré stelde een bibliografie samen van de publicaties van de hand van Pater Remigius Dieteren. In een korte inleiding daarop signaleert Prof. Dr. J.C.G.M. Jansen de opmerkelijke verschuiving in aandachtsvelden bij continuïteit in sociaal-religieus denken.

Een beknopt literatuuroverzicht en het jaarverslag van het Sociaal Historisch Centrum over het voorafgaande jaar sluiten ook dit deel van de Studies af.

De redactie